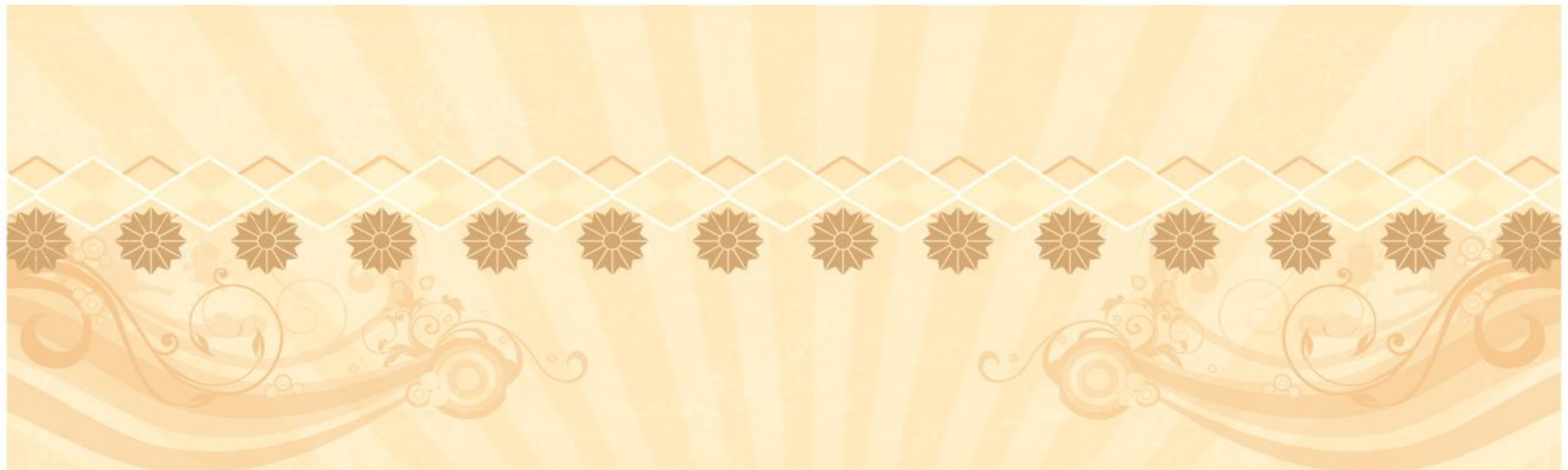

Европейският ренесанс – културни и исторически измерения

*Ренесансът като преминаване
към светска култура*

Ренесансът като преминаване към светска култура

Ренесансът е епоха в културната история на Западна Европа, която обхваща малко повече от три века (XIV-XVI в.) и определя много от особеностите на нашите представи за култура и до днес.

Ренесанс (фр. *Renaissance*, ит. *Rinascimento*) на бълг. „възраждане“.

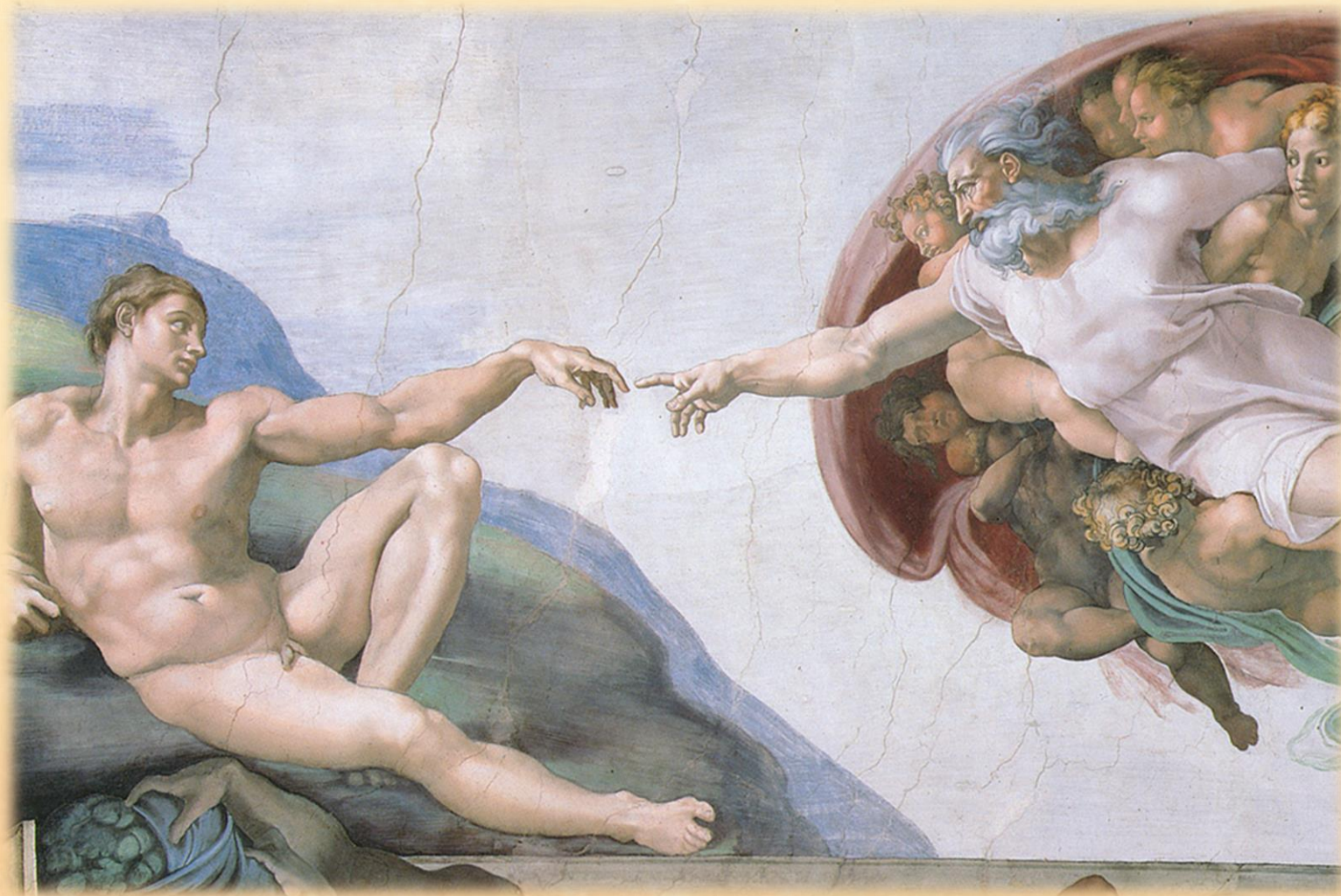
Две тематични линии:

- 1. Възраждане на интереса към човека и човешката личност – духовните търсения се пренасочват от Бога към човека (от теоцентризъм към антропоцентризъм).**
- 2. Възраждане на интереса към античността, античната култура и нейните ценности.**

През Ренесанса започва преходът от средновековно религиозно съзнание към модерно рационално съзнание - този процес се назовава ***секуларизация***.

- ▶ Философията започва да се отделя от властта на богословието, обогатява се с **идеи, ориентирани към проблемите на човека**, и със системни представи за същността на мирозданието, основани с познание на света чрез опита, експеримента.
- ▶ Изобразителното изкуство се насочва към **утвърждаване на земния живот**.
- ▶ Възниква нова художествена литература **със светски характер**, която се занимава с човешки проблеми и конфликти.

Ренесансовото съзнание отъждествява тези две насоки - интерес към човека и интерес към античността - като единно културно явление. Античната култура е идеал за ориентация към човека (т.е. хуманистична) култура.

Микеланджело. Фрагмент от фреската „Сътворението на човека“, Сикстинската капела в Рим, Ватикан

„Ако с душата си не се стремим към Бога,
в безделие презряно щяхме да витаем,
но красотата на Вселената пленява ни до изнемога
и тайната на вечността жадуваме да опознаем" –

Микеланджело. Фрагмент от фреската „Сътворението на човека“, Сикстинската капела в Рим, Ватикан

Литературата на Ренесанса. Предренесанс

- ▶ *Предренесанс в Италия (краят на XIII в. - началото на XIVв.) - Данте Алигиери*
- ▶ *Предренесанс в Англия – Джефри Чосър*
- ▶ *Предренесанс във Франция – Франсоа Вийон*

Данте Алигери,
„Кентърбърийски разкази“

Джефри Чосър
френски поет

Франсоа Вийон, „Божествена комедия“

Литературата на Италианския ренесанс

(втората четвърт на XIV -
първата половина на XVв.):

Франческо Петрарка, Джовани Бокачо,
Луиджи Пулчи, Лудовико Ариосто,
Пиетро Аретино, Кастилионе, Николо
Макиавели, Томазо Кампанела, Торквато
Тасо, **Джордано Бруно**: „Съществуват
безброй слънца, безброй земи, които
обикалят около своите слънца, както
нашите седем планети обикалят около
нашето Слънце... Тези светове се
обитават от живи същества...”

(„За безкрайността, Вселената и
световете“),

Джордано Бруно

Литературата на Испанския ренесанс

(XVI – началото на XVIIв.)

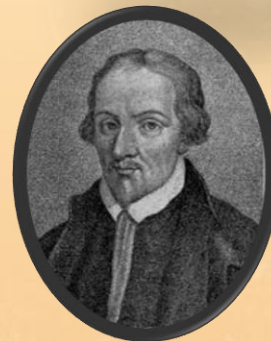
Мигел де Сервантес

Корицата на четвъртото издание на „Дон Кихот“ от 1605

Лопе де Вега, Тирсо де Молина, Педро Калдерон

Литературата на Английския ренесанс

(XVI – началото на XVIIв.)

Томас Мор

Предшественици на Шекспир: Джон Лили, Роберт Грин, Томас Кид,

Кристофър Марлоу

Уилям Шекспир

Ренесансът в Италия

Сграда от епохата на Ренесанса

- Особен интерес на ренесансовите деятели към античността.
- Обхваща много градове на Италия (**Рим, Венеция, Падуа, Мантуа, Неапол, Сиена, Болоня и др.**), но несъмнен нейн център е **Флоренция**.

Културата на Италианския ренесанс дава на света

- поета
Данте Алигиери
(1265-1321)
от град Флоренция
- „Божествена
комедия“
(„*La Divina Commedia*“)

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- живописеца
Джото ди Бондоне
(1266-1336)
художник и архитект

Кулата на Санта Мария дел Фиоре, Флоренция

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- поета и хуманиста **Франческо Петрарка** (1304-1374)
- сонети

Лаура

*Мир нямам нито миг, а с никого не споря;
Във огън цял горя, а всъщност съм студен;
прострян съм във прахта,
а хвъркам във простора;
прегръщам всичко тук - от всичко съм лишен.*

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- поета, писателя и хуманиста
Джовани Бокачо
(1313-1375)
- “Декамерон”

„Използвай настоящето така, че на старини да не се упрекваш за напразно изживяната младост.“

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- *архитекта*
Филипо Брунелески
(1377-1446)

Санта Мария дел Фиоре, Флоренция

Купола на църквата "Санта Мария Новела" във Флоренция

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- *архитекта*
Филипо Брунелески
(1377-1446)

Санта Мария Новела, Флоренция

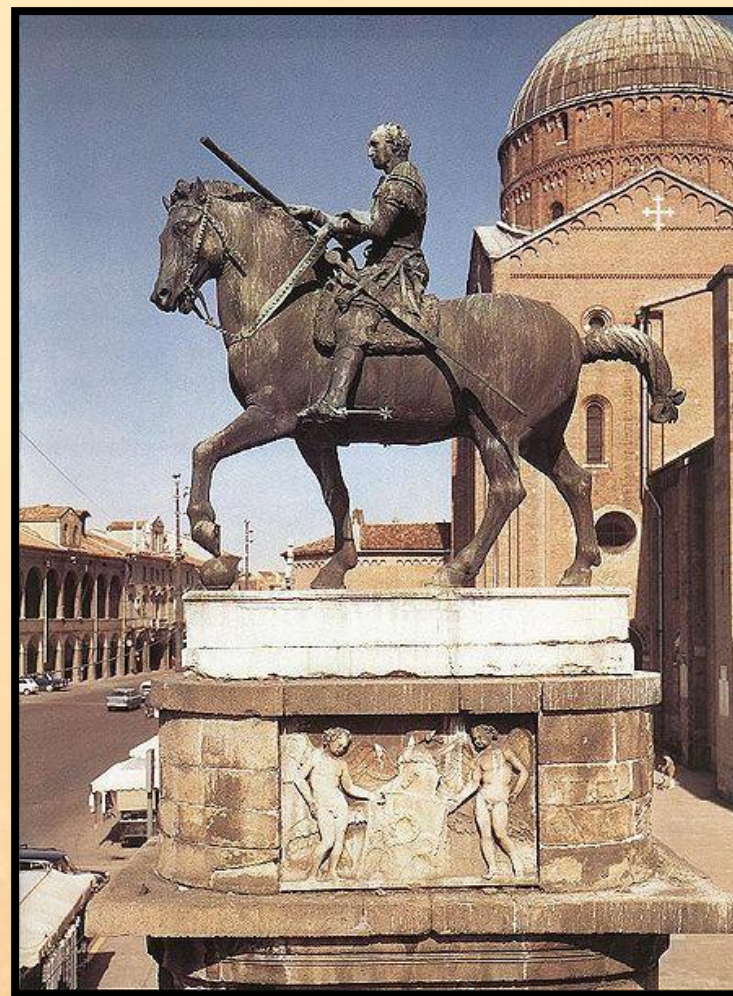
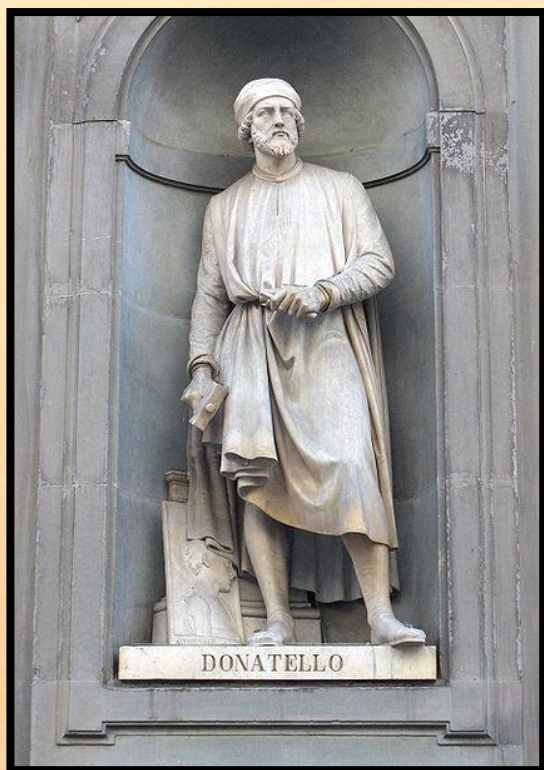

Разпятието в църквата "Санта Мария Новела" във Флоренция

*Културата на Италианския ренесанс дава на света...
скулптора*

Донатело

- **(Донато ди Николо
ди Бето Барди)**

Генерал Гатамелата, Падуа

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- **живописеца Мазачо
(Томазо ди Джовани
ди Симоне Гуиди) -
Ранен ренесанс**

**Възкръсването
НА СИНА НА**

Теофил и апостол Петър на престола (фрагмент)

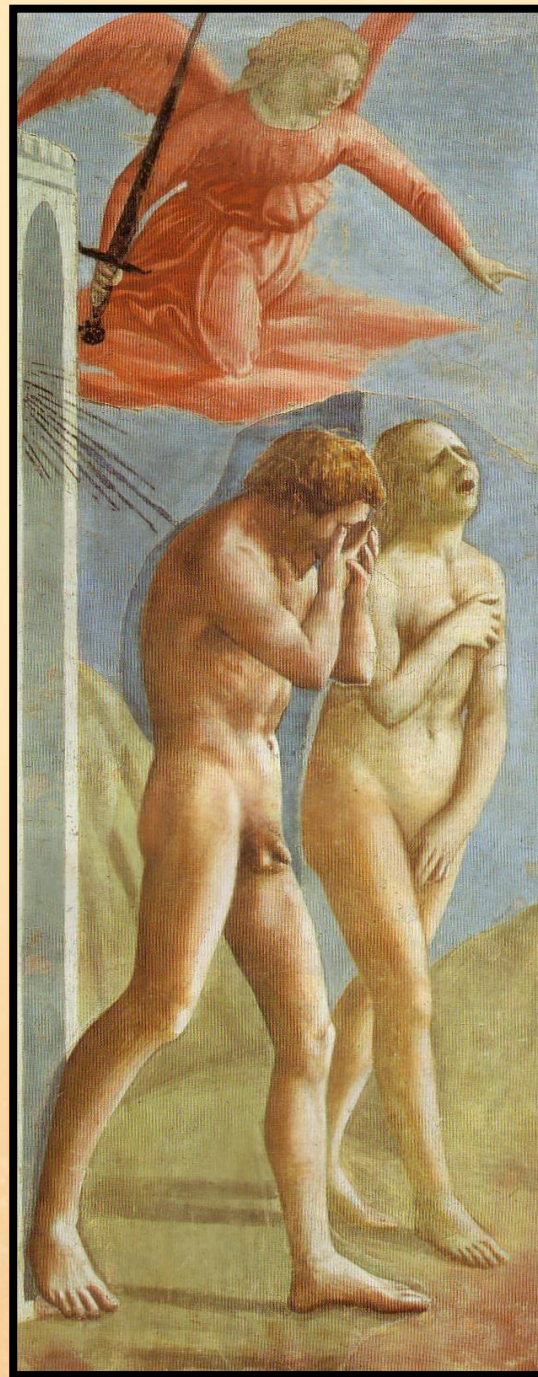
1424-1426:230 на 598 см фреска

Капела Бранкачи, Флорентинската църква "Санта Мария
дел Кармине" Изображението на мъжа, който гледа към
зрителя (в средата), е автопортрет на Мазачо

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- *живописеца **Мазачо**
(**Томазо ди Джовани**
ди Симоне Гуиди) -
Ранен ренесанс*

Изгонването на Адам и Ева от рая, фреска, Санта Мария дел Кармине, Флоренция

Културата на Италианския ренесанс дава на света...
скулптора Лоренцо Гиберти

*Вратите на рая, Северната врата на баптистерия
"Сан Джовани Батиста» ("Свети Йоан Кръстител")
Флоренция*

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- *хуманиста и писателя **Лоренцо Вала** (1407-1457)*

Хуманизмът като общокултурно понятие

В по-широк смисъл хуманизмът е система от възгледи, която:

- ▶ признава ценността на човека като личност, неговото право на свобода, щастие, развитие и изява на своите способности;
- ▶ приема благото на човека като критерий за оценка на социалните институции;
- ▶ предлага принципите на равенство, справедливост, човечност като желана норма на взаимоотношения между хората.
- ▶ В центъра ренесансовият хуманизъм поставя „достойнството“ на човека като най-съвършеното създание на Бога след ангелите.

Главно съдържание на хуманизма е

не божественният ред, а **култът към човека**, който е „поставен“ в центъра на Вселената, интересът към личността, признаването на неговия творчески гений, внушителността на неговите творчески сили. Човекът бива „обожествен“ - той е богоравно същество, създаващо и творящо само себе си.

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- *хуманиста и писателя*
- **Пико делла Мирандола**
(1462—1494)

На човека „е дадено да владее
това, което пожелае, и да
бъде такъв, какъвто пожелае,,
(„За достоинството на човека“).

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- живописеца

Сандро Ботичели

(1447—1510)

ПОКЛОНЕНИЕТО НА ВЛЪХВИТЕ

(ФРАГМЕНТ: АВТОПОРТРЕТ)

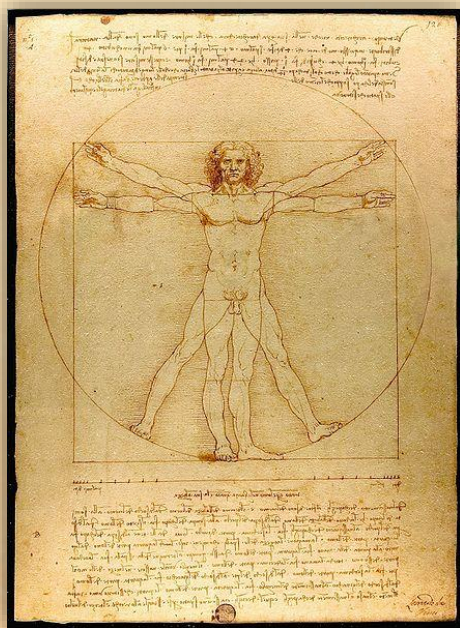
1475; 111 на 134 сл дърво, темпера На тази картина наред с известни дейци на културата и изкуството Ботичели рисува и себе си

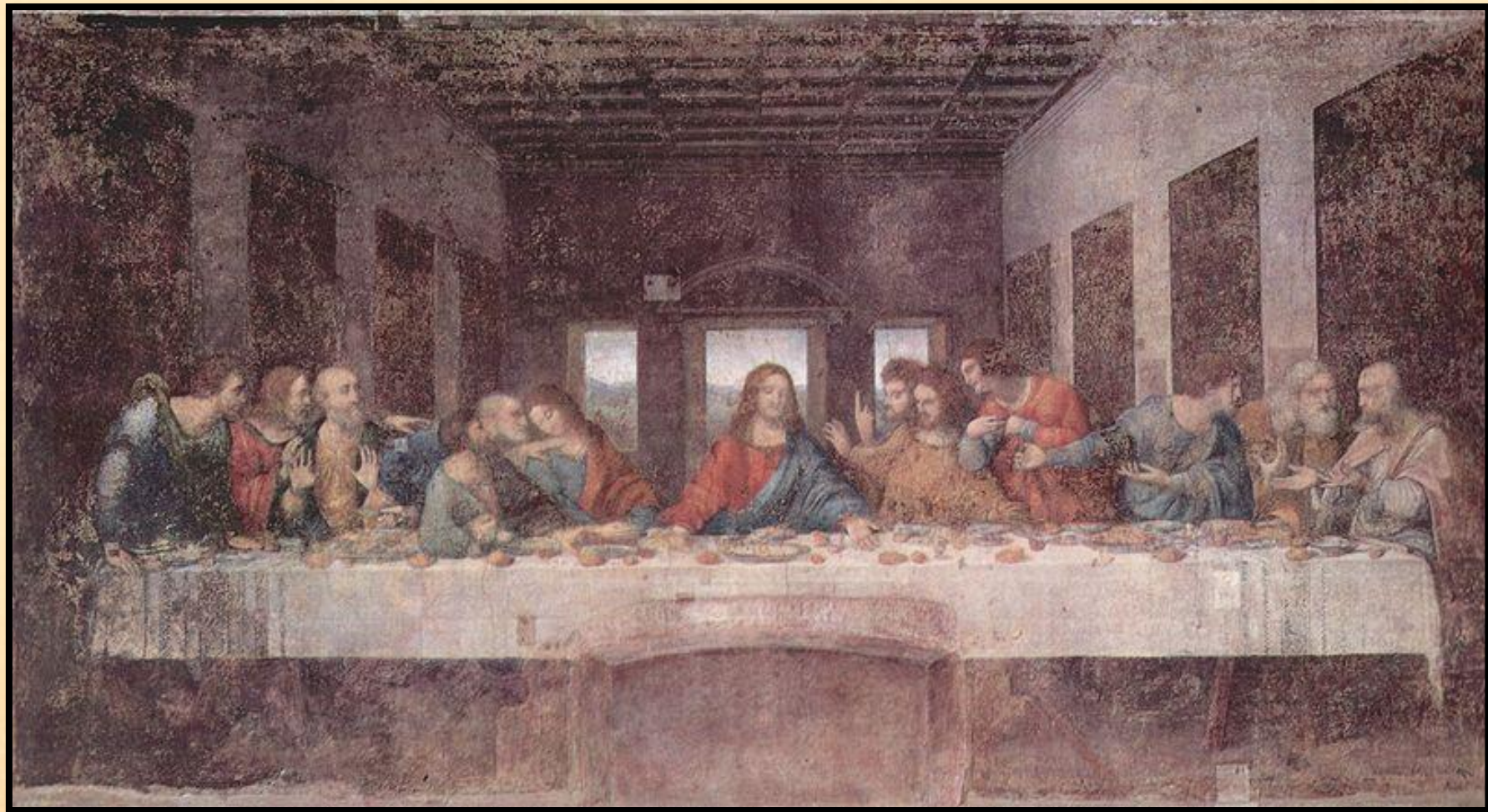

Сандро Ботичели, алегоричната картина "Пролет"

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

- живописеца и учения
Леонардо да Винчи
(1452-1519)

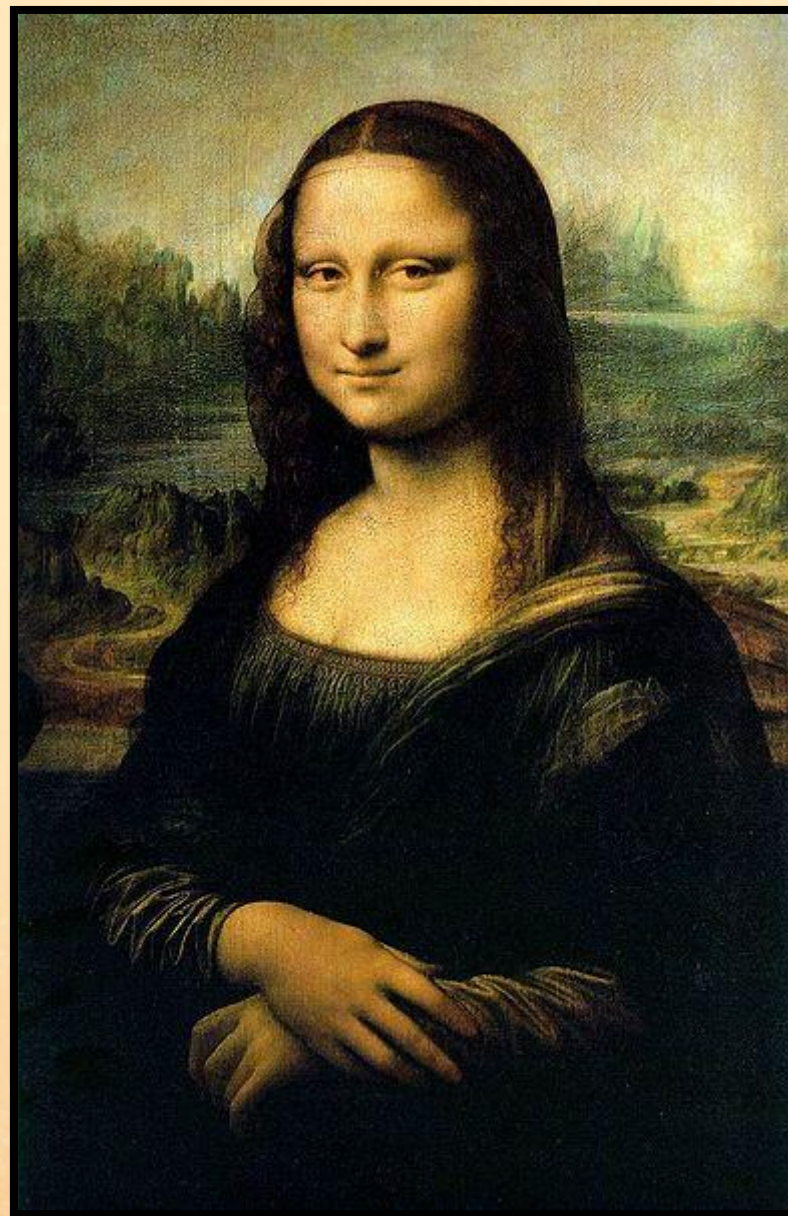

Леонардо да Винчи, "Тайната вечеря" (1495-1497)

- ▶ „Този, който не цени живота, не го заслужава.“
- ▶ „Щастието се дава на онзи, който много се труди.“
- ▶ „Всеки живот, добре преживян, е дълъг живот.“

Леонардо да Винчи,
"Мона Лиза" (1514-1515)

► „Добрият художник трябва да изобрази две неща — физическата външност на модела си, и неговите мисли и духовни състояния.

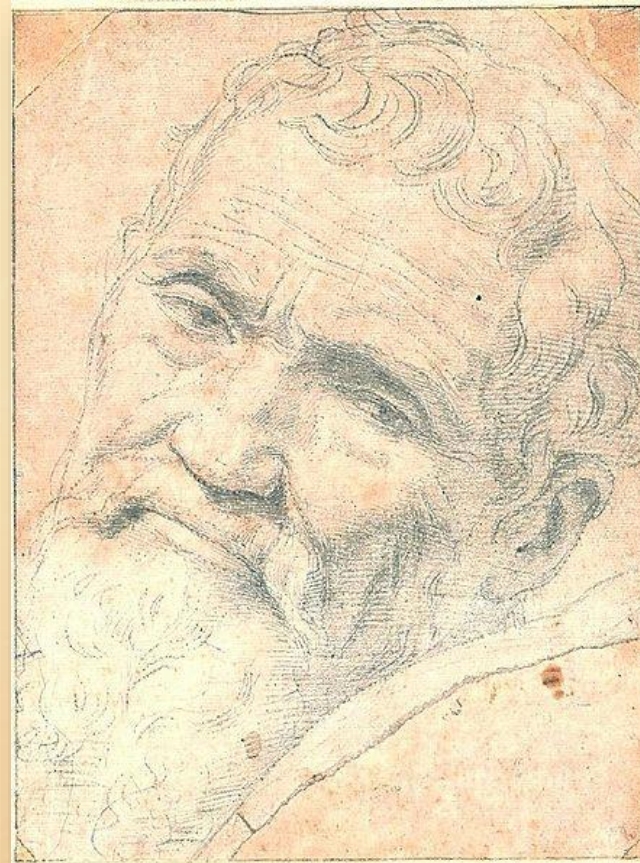
Постигането на първото е лесно, но на второто е много трудно.“

Леонардо да Винчи,
„Дамата с хермелина“
(1485-1490)

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

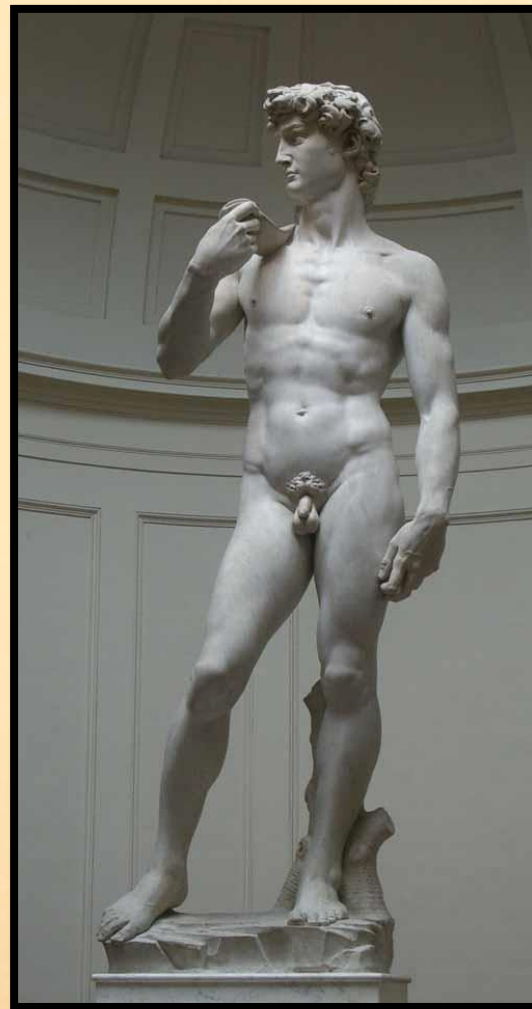
- *скулптора и архитекта
Микеланджело Буонароти
(1475-1564)*

*"По -голямата опасност за
мнозина от нас не е, че целта ни
е твърде висока и се проваляме, а
че е твърде ниска и я
постигаме."*

Мойсей, гробница на Юлий II, Рим

Давид – символ на независимостта на
Флоренция, музей "Академия", Флоренция

ПИЕТА 1499;
височина 174 см, ширина на основата 195 см;
мрамор
Катедрала „Свети Петър“, Ватикан

Микеланджело Буонароти

Не съществува в скулптора представа,
Невъплотима в мрамора: ръката
така изрязва образи в скалата,
когато на духа се подчинява.

И ти, жена божествена, лукава,
подобно мрамор криеш в теб самата
и щастие, и скръб, но не успява
изкуството да подчини у теб творбата.

Ни любовта, ни твойта красота -
ни като камък твърдото презрение -
виня за неуспеха, - не режеца твърд.

Ти криеш в себе си живота и смъртта!
Вина аз виждам в низшия си гений -
от тебе той извайва само смърт!

Превод: Владимир Свинтила

Сикстинската капела

Този, който не е видял Сикстинската капела, не може да оформи за себе си представата и идеята за това колко много може да постигне един единствен човек.

Йохан Волфганг Гьоте - 1787г, Рим

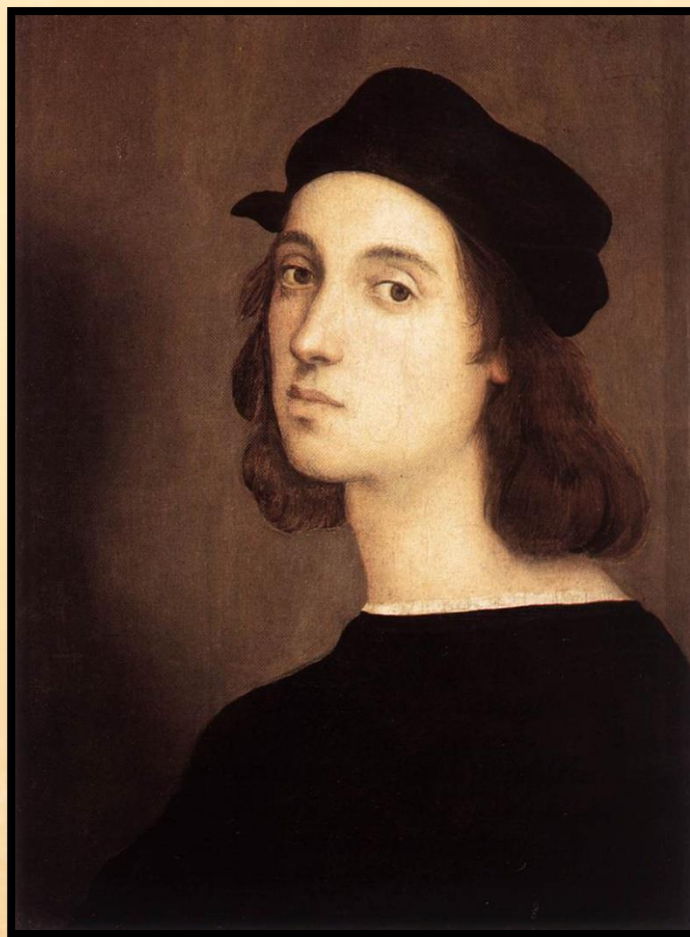
Сикстинската капела "Сътворението на света"

Сикстинската капела
"Страшният Съд"

Културата на Италианския ренесанс дава на света...

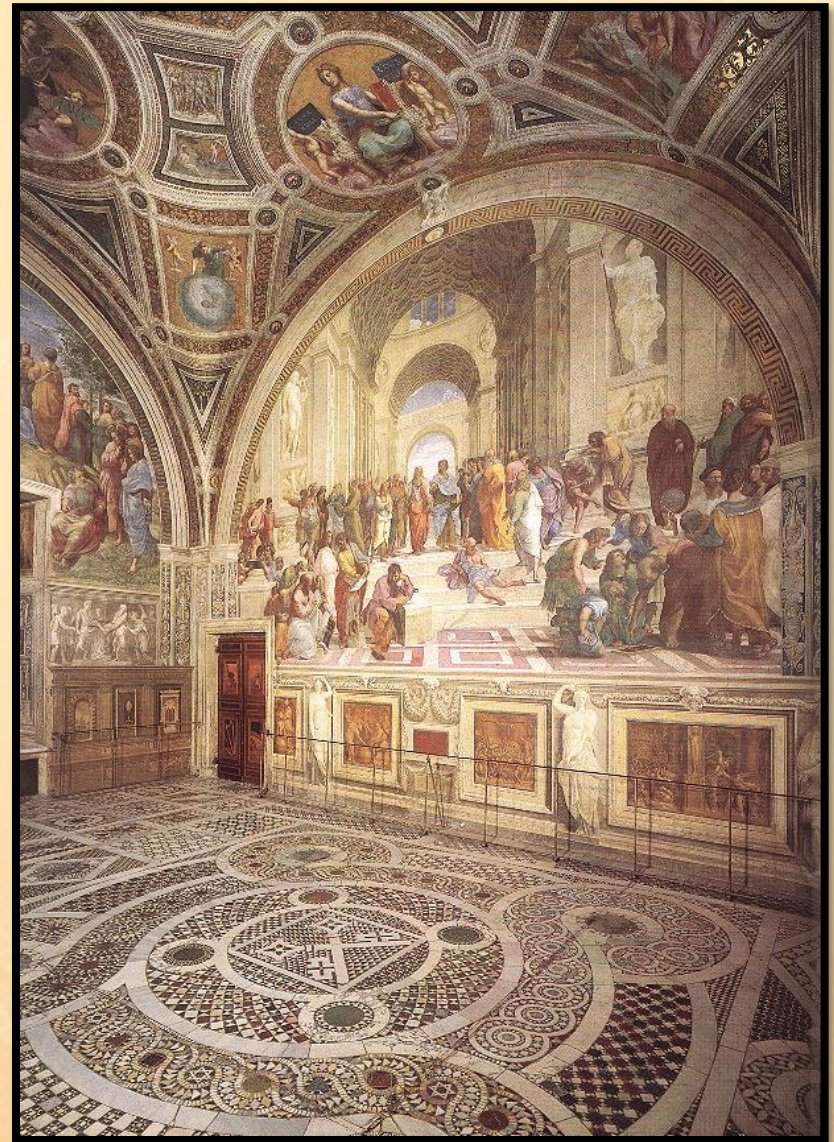
- живописеца
Рафаело Санцио
(1483-1520)

Храмът на учените

Рафаело", Трите грации"

Рафаело", Атинската школа"
1509-1510; 770 см в основата
Станца дела Сенятура, Ватикан

Изкуството от Ренесанса

Интерес към цялостния сетивен свят:

- към човека с неговото тяло, чувства и страсти, морал (различаващ се от „вертикалния морал" на Средновековието) и ценности;
- към природата с нейната тайнствена мощ;
- към всеки предмет, продукт на човешката дейност, с неговата красота като израз и същност.

Характеристики на ренесансовия натурализъм:

- светска насоченост;
- задълбочен интерес към човека и обкръжаващия го свят;
- тяхното правдиво външно изобразяване;
- възхвала на земния живот, радостта и наслаждението, съчетана с прослава на високата духовност на човека;
- търсене на хармония, на съразмерност, на идеал, съответстващ на принципите на хуманистичната естетика.

Автор:
Искра Василева Данова

ПГТ “Коста Петров”

с. Борован
обл. Враца